

SABINA CORNELIA STROESCU, LA TYPOLOGIE BIBLIOGRAPHIQUE DES FACÉTIES ROUMAINES, I—II, Editions de l' Académie de la République Socialiste de Roumanie, 1969, XII + 1767 str.

U Institutu za etnografiju i folklor Rumunjske akademije znanosti pokrenut je god. 1951. rad oko sistematiziranja rumunjskih narodnih priča. U toku desetak godina istraživačka ekipa, podijeljena u tri grupe, prikupljala je dokumentaciju i razvrstavala tekstove. Prva grupa bavila se bajkama i novelističkim pripovijetkama, druga pričama o životinjama, legendama i predajama, a treća anegdoticnim pričama i narodnim facecijama. Ove podatke uzimam iz predgovora knjizi Sabine Stroescu, prenoseći i prijevode termina koji su ondje upotrijebljeni na str. VII. (Terminom *priča* služim se u ovom prikazu kad govorim o širem pojmu usmene proze — čemu odgovaraju njemački i ruski nazivi *Erzählung* i *rasskaz*, a terminom *pripovijetka* — njemački i ruski *Märchen* i *skazka* — označujem pripovijetke u užem smislu: bajke, legendarne, novelističke i šaljive pripovijetke — bez kratkih šaljivih priča.)

Tipološka bibliografija rumunjskih facecija, tj. šaljivih narodnih priča prema našem uobičajenom nazivu, pojavila se kao prvo publicirano dostignuće navedenog dugogodišnjega ustrajnog rada.

Na gotovo dvije tisuće strana obuhvaća knjiga 3029 tipova šaljivih priča i 199 tipova anegdota (s ukupno 10.442 varijante). Uz svaki tip označeni su regionalna rasprostranjenost i broj zapisanih varijanata; svaki se tip analizira pomoću podjele na epizode i na elemente unutar epizoda, a na istoj je osnovi provedena i analiza varijanata. Tipološko razvrstavanje obavljeno je nezavisno o Aarne-Thompsonovu međunarodnom katalogu tipova narodnih pripovijedaka, ali je odgovarajući Aarne-Thompsonov broj naveden uz one tipove gdje postoji uzajamna korespondencija (pokazalo se da od 692 šaljive priče, registrirane u Aarne-Thompsonovu katalogu, njih 307 odgovara rumunjskim tipovima). Građa za ovu tipološku bibliografiju preuzeta je iz 514 knjiga, brošura, periodičkih publikacija i rukopisnih zbirki — ne računajući terenske snimke i zapise suradnika Instituta za etnografiju i folklor.

Klasifikacijska shema sastoji se iz šest osnovnih grupa s nekoliko podgrupa: I. Društveni odnosi (klasni sukobi): 1. dovitljivac Pacala; 2. gospodar-sluga; 3. autoriteti (laički i vjerski). — II. Obiteljski odnosi: 1. muž-žena, A. muž spreman na vođenje ljubavi, B. često zaljubljena žena, C. stara žena koja traži ljubavne pustolovine, D. zlobna žena, E. tvrdoglava žena, F. svadljiva žena; 2. roditelji-djeca; 3. braća-sestre; 4. ostali rođaci; 5. kumovi-kumčad. — III. Psihološke crte: 1. glupost — A. glupi muž, B. glupa žena, C. budalasti momak, D. glupost (općenito); 2. mudrost-duhovitost; 3. šaljiva pakost; 4. hvastanje-taština, A. loš odgoj, B. licemjerje, C. laganje, D. varanje-nevjera; 5. pohlepnost-škrtost; 6. lijenost — A. lijeni muž, B. lijena žena; 7. nečistoća tijela; 8. svadljivost; 9. pijanstvo; 10. vješti lupež; 11. nespreni lupež; 12. podrugljive šale-regionalni govor; 13. šale kao pouka; 14. neznanje, naivnost; 15. obrtnici bez kvalifikacije; 16. rastresenost; 17. plašljivost. — IV. Fiziološke mane: gluhoća, mucavost, sljepoća itd. — V. Šaljive priče o vojsci. — VI. Anegdote: 1. različite anegdote; 2. šaljive priče i anegdote o đacima; 3. anegdote o djeci.

Iz ovog prikaza sheme vidi se da je ona izrađena po subjektivno utvrđenim kriterijima, a vidi se i to da su u okviru te sheme ostale otvorene mo-

gučnosti višestranom određivanju pripadnosti pojedinih tipova šaljivih priča. Uz takvu arbitrarnu sistematizaciju (što nije naš prigovor, nego samo konstatacija) i, ujedno, uz takvo golemo obilje građe kakvo sadrži knjiga Sabine Stroescu bila bi za njezinu upotrebu veoma nužna dopunska kazala koja bi stručnjacima olakšala snalaženje. Poželjne bi bile konkordancije s pregledom podudarnih tipova ovog kataloga i Aarne-Thompsonova odnosno ostalih važnijih kataloga i priručnika, zatim uputnice na moguću unakrsnu ili dvojni pripadnost pojedinih tipova nekim skupinama, pa kazala s pregledom važnijih motiva i dr. Nedostaje i odredba žanra i razgraničenje prema ostalim skupinama narodnih priča; iz kratkoga informativnog predgovora čitalac ne saznaje što su za autoricu facecije a što anegdote (značenje naziva anegdota može se inače tumačiti na više raznih načina).

Šteta je što ovom djelu, koje je obuhvatilo tako kolosalnu građu, nedostaju spomenuta kazala i uputnice, koji bi mnogo pridonijeli širokoj i mnogostranoj upotrebljivosti djela. Držim da bi se oni mogli izraditi naknadno i objaviti kao poseban aneks. A sve dotle raspolagat ćemo veoma vrijednim bibliografskim pregledom tipova rumunjskih šaljivih priča objavljenim na jednoj me svjetskom jeziku — kojim se ipak, na žalost, nećemo moći lako služiti kao praktičnim komparativnim priručnikom.

Maja Bošković-Stulli

MAZEDONISCHE VOLKSMÄRCHEN, Herausgegeben und übersetzt von WOLFGANG ESCHKER, Eugen Diederichs Verlag, Düsseldorf-Köln 1972, 280 str.

V seriju *Die Märchen der Weltliteratur*, ki jo je ustanovil Friedrich von der Leyen, danes pa jo urejata Kurt Schier in Felix Karlinger, so makedonske pravljice prišle na pobudo prezgodaj umrlega nemškega folklorista Fritza Harkorta (1927—1972). Izbor, prevod, spremna beseda in opombe so delo mladega slavista Eschkerja iz Göttingena, konkordančno tabelo z mednarodno klasifikacijo pravljicnih tipov (Aarne-Thompson) je prispeval prof. Kurt Ranke.

W. Eschker je iz zakladnice makedonskih pravljic odbral 69 tekstov. Na prvem mestu so živalske pravljice, dvajset po številu; sledi jim dvajset pravih, to je čarobnih in novelističnih pravljic; ostanek do konca so šaljive zgodbe. Tekste so zapisali znani nabiravci makedonskega pripovedništva v prozi: Marko Cepenkov (39), Kuzman Šapkarev (16), André Mazon (2), Stefan Verković (1), V. S. Radovanović (1), še 10 pa jih je vzeti iz objav raznih zapisovavcev v sofijskem »Sborniku za narodni umotvorenija«. Če bi se lotili šteti strani namesto tekstov, bi se najbrž pokazalo, da na Cepenkovu samega odpade kar polovica tukajšnje zbirke. Prilepski krojač Cepenkov (1829—1920) se je med pravkar omenjenimi zbiravci najbolj oddaljil od ljudskega teksta. Literarna žilica ga je ves čas vlekla k prirejanju, daljšanju, »lepšanju« ustnega izročila po nekih njegovih idealnih predstavah. Makedonske folkloriste, ki so izdali (skoraj) kompletne Cepenkovu, kajpada še v celoti čaka zahtevna naloga: kritično pretresti, koliko in kdaj je M. C. »ljudski«, kako je svoje tekste »popravljali« sam, kaj so mu popravili uredniki itn.